Hochlöbl. k. k. Hofbibliothek,
Wien

St. 28. V Gorici, 18. julija 1879. Tečaj IX.

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četvrt leta . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri *„posланicah“* se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 „
6 „ „ „ „ 3 „

Za veče črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizo „treh kron“. in na starem trgu.— V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 60“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Mailing-ovi tiskarni, naročnina pa oskrbništvu „Soče“ Via del Giardino v Zoratti-jevi hiši II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

P. n. gg. društveniki „Sloge.“ Ker se je večina odbornikov odpovedala, vabim vse p. n. gg. društvenike v izreden občen zbor, ki bo dne 24. julija t. l. ob $1\frac{1}{2}$ popold. v prostorih goriške čitalnice.

Na dnevnem redu bo:

Volitev predsednika in novega odbora.

V Gorici 8. julija 1879.

Slovensko polit. društvo „Sloga“
Podpredsednik
JOS. MAŠERA.

Nasveti rodoljubom na Goriškem.

Prejeli smo sledeči nasvet od rodoljuba, ki je uže mnogo za narodno stvar na Primorskem deloval, kterega radostno prinašamo v našem listu.

Pri zadnjih volitvah v drž. zbor pokazalo se je, da naša organizacija še vedno nij prava, posebno smo se čudili, da na Goriškem, kder je narod najbolj zbujen nij bilo pri zadnjih volitvah prave discipline; a to se bode na Goriškem še večkrat pokazalo, ako ne bomo potegnili nekatere faktorje v krog aktivnih delalcev in jim odmerili primerno mesto, bodisi pri listih itd., zopet druge elemente, ki morda nijso tako važni pa na pošten način odstranili, da postanejo neškodljivi. A ne samo tukaj pri nas na Goriškem, tudi v Trstu je treba narodno trdnjavo še bolj vtrditi in v Istri je treba še le graditi tako trdnjavo.

Da pa bode mogoče vse to, treba je pred vsem velikega kroga delalcev na narodnem polju in vse te moči morajo delati združene za eni in isti cilj; nek centralizem je nam Slovencem potreben, da povsod pritisnemo z večo močjo in da saj v političnem mišljenju odstranimo mejnarodne meje, kajti dosedanje domačinjenje nam le škoduje in je prav za prav samo produkt egoizma nekaterih starejših narodnjakov. Občna misel je, da naša društva, naši listi zato propadejo, ker jih je dosti preveč, še celo hrvatski listi nam očitajo, da imamo preveč te šare, in to je resnica: naša društva, naši listi le hirajo, večinoma zarad preslabega materijalnega stanja, pa tudi zarad pomanjkanja duševnih močij. Kakor je upati, se nam bode slovensko središče v kratkem popolnoma ozdravilo in zopet prav močno postalo, v tem središču naj bi se torej odločevala občna politika za vse Slovence, tam naj bi bilo eno politično društvo, v katerem bi bila zastopana vsa slovenska inteligencija, prav tako bi v Ljubljani kot političen list zadostoval „Slovenski Narod“, edini slovenski dnevnik, kateri naj bi s časoma nekoliko veči postal; za gospodarske stvari zadostujejo „Novice“ in za cerkvene „Danica“ za celo slovensko in kot beletristični list nam „Zvon“ podaja izvrstne, zdrave, duševne hrane, ne trebamo druzega. Iz središča bi torej pri vsakem važnem gibanju morala priti parola, razume se, da še le po zaslišanju merodajnih faktorjev iz drugih krajin in ne na kak absolutistični način. Za vsako krajino pa bi bilo potrebno eno posebno politično društvo, katerega namen bi bil širiti narodno zavest, agitirati v porazumu z glavnim odborom v Ljubljani pri volitvah in sploh skrbeti v ožjem krogu za probujenje naroda z javnimi govori, tabori itd. Vsako tako društvo bi moralo imeti tudi svoj časnik, tednik, ki bi moral biti pisan pervič v kmetu lehko razumljivem jeziku, drugič bi moral pečati se samo bolj z lokalnimi stvarmi, nikakor pa z visoko politiko (z vodenimi članki), posebno pa bi se morale razpravljati v takem listu vse nove postave, širiti bi se v njemu morali pojmi o raznih državnih formah, o ljudskih pravicah in dolžnostih do naroda, države itd. S kratka, tak list bi moral biti mali vade mecum za malega posestnika, kmeta in pravi svetovalec njegov. Naši manjši listi nijso dozdaj prav razumeli te naloge, edina „Soča“ je nekoliko časa pred leti že precej kazala pravo pot.

Po tem takem bi zadostovalo, ali prav za prav silno potrebno bilo bi eno tako društvo z malim slovenskim lističem za Koroško, eno tako društvo za Štajersko, kder je uže dobro razširjen list „Slovenski Gospodar“ in eno tako društvo z enim samim listom za celo Primorsko. Naš namen je pred vsem, da nekoliko prevdarimo naše narodno stanje na Primorskem. Tukaj imamo dva politična društva, eno v Trstu, eno v Gorici. Tržaško politično društvo ima še posebni namen prebuditi Istro iz dolzega spanja in to je na vsak način najlepša zadača. To društvo je tudi pri zadnjih volitvah in uže poprej pokazalo, da bo lehko s časoma postalo jako uplivno in merodajno na vsem Primorskem. To društvo podpirata 2 lista „Edinost“ za Slovence in „Naša Sloga“ za Hrvate; namenu posebno dobro vstreza zadnji list, kajti razširjen je močno po Istri, najdeš ga skoro v vsakem isterskem selu in noben slovenski list se ne tiska v tolikih eksemplarih, nego „Naša Sloga“. List je dobro pisan in je uže prav mnogo koristil in še več vtegne koristiti v bodoče, posebno če se bode postavil še bolj strogo na odločno narodno stališče in če bo še bolj gojil idejo skupnosti mej Slovenci in Hrvati. Ta list je torej potreben. Tudi list „Edinost“ je uže mnogo koristil okolici tržaški, toda zadržaj tega lista dozdeva se mi nekoliko preveč političen, visoke politike v takem listu bi se morali ogibati, posebno pa mnogih uvodnih člankov z mogočnimi frazami. Sicer pa tržaški list, kakor se sliši, njima dovolj podpore, ne materijalne, ne duševne in njega živenje je na nitki, kajti uže večkrat se je slišalo, da preneha in prav zdaj se slišijo od večih strani enaki glasovi. Kar se tiče naše „Soče“ je, kakor se sliši, nje obstanek v Gorici odvisen le od ene same osobe; a nekteri lastniki sedanje „Soče“ se nočejo podvreči terjatvam te osobe, akopram je uredništvo taka reč, da se ne da ločiti od osobe in zadržaj lista se tudi ne da komandirati od raznih cenzorjev. A sporazuma je treba in zaupanja.

A na Goriškem so duhovi posebno po zadnjih volitvah močno razburjeni in prav težko bo doseči popolne edinosti, ako se ne bodo znali zatajevati rodoljubje na Goriškem in ako se zopet ne podajo na delo vsi merodajni in zmožni poprejšnji delalci in se k tem ne predružijo še drugi, jako vešči gospodje, ki so se dozdaj preveč od daleč držali. Tudi goriško politično društvo mora razpasti, ali pa bode počasno umiralo in konečno v gospodu zaspalo, če se ga ne poprimejo resno vsi ti imenovani faktorji. Političnо stanje na Primorskem je torej jako slabo, treba je nekoliko novih načelnikov, boljših principov in več prijateljstva pa odkritosrčnosti in menj osebnih tendenc mej rodoljubi na Primorskem. Mnogi dobri in pametni rodoljubje menijo, da bi „Edinost“ jenjala in sama „Soča“ izhajala v Trstu, zopet drugim je enako, če izhaja list v Trstu ali v Gorici, tretji pa hočejo na vsak način imeti svoj list v Gorici. Mi v tem obziru nijmamo nobenih kapricov in postranskih namenov in tudi nočemo kar odločno reči svojo, a to moramo uže danes izreči slovesno: naj se na to gleda, da bo naš list pravo glasilo primorskih Slovencev in da se najde za njegov obstanek tak modus, ki bo ugajal veliki večini prebivalstva, posebno pa zrelejšim

LISTEK.

Zgodovinske čertice o Bovškem.

(Dalje.)

Zadnjič je vendar izrekel patrijarh Rajmund čez Villalte smertno kazen. Ti in Capriaci bili so sicer izročili svoje gradove Avstrijcem, naj je posedejo, da bodo mogli pod njih varstvom brez skerbi nadaljevati svoja ropanija; a za časa patrijarha Ludovika Tecka bili so vendar vsi oni roparski gradovi razdejani l. 1364. Najtrrdnejši je bil Uruspergo, na severni strani Čedada, ena najmočnejših terdnjav v deželi. Čedajci so ga do tal razdjali in porabili njegovo kamenje za mestne zidove.

Ali podboneska cesta né mogla več zadobiti poprejšne veljave. V tem času je bilo narastlo mestice Gemona in njegovi prebivalci so se jako potezali za pontebansko cesto. Ta se je vedno bolj popravljala in zboljševala, nasproti pa so Benečani nalašč zanemarjali podbaneško cesto, ko so bili oni gospodarji v patrijarhovih deželah. Tako je obernila kupčija svoj tok čez Pontebo. Čedad je izgubil svojo važnost in mesto njega povzdignil se je Videm do glavnega mesta frijulskega.

A tudi za Bovško je bilo to velika nesreča. Ker né mogla zemlja vseh Bovčanov rediti prislužili so si mnogo s prevaževanijem in s priprego. Skozi potujoči kupci so puščali lep denar v deželi in dajali zaslužka marsikateri družini. Zdaj pa je vse to prenehalo in Bovčani so morali skerbeti za drug zaslužek. Obernili so se večidel po svetu in začeli na drobno kupčevati z robo za obleko. Tega posla se deržijo še dandanes.

IV.

Po smerti zadnjega goriškega grofa Leonharda (12. aprila 1500) pripadejo vsa njegova posestva Avstriji vsledi starih dedinskih pogodeb. Cesar Maksimilijan pošlje hitro svoje poslance v Gorico, da vzamejo grofilo v posest in sprejmejo poklon stanov. Prebibalstvo je je z veseljem pozdravilo novo vlado, ker je bilo sito vednih prepirov in bojev ter nestanovitne vlade goriških grofov, ki so v zadnjem času zunaj dežele stanovali. Upali so pod novo vlado, krepke obrambe proti sovražnemu sosedu, da se bode zopet povernila varnost v deželo. In zares, Maks je tudi kazal jako dobro voljo te želje izpolniti.

Toda nemirni časi mu néso dovolili tega. Benečani so videli neradi Goriško v cesarjevej oblasti, posedli bi je bili radi sami. Taka priložnost se jim je ponudila l. 1508, ko je napovedal Maksimilijan Benečanom vojsko, ker mu néso hoteli dovoliti prehoda h kronanju v Rim. Beneški vojskovodija Alviano potolče v kratkem času Maksovo vojsko, polasti se Frijulskega in verže posadko celo v bovški grad. Ravno tako se polasti tudi Tolmina in zabrani s tem, da né mogla doiti Avstrijcem nikaka pomoč čez Predél iz Koroškega. Le sedlo Predél je bilo v rokah Maksimilijanovega vojskovodije Brunsviškega. 22. aprila se polasti Alviano tudi Gorice in vsledi premirja med republiko in cesarjem (11. junija 1508) prišla je vsa goriška dežela, razen Postojne, pod Benečane.

Ali ta zguba né dala Maksu mirú. Že spomladi prihodnjega leta je začel novo vojsko z republiko. A imel je malo sreče. Vojvoda Brunsviški je zastonj oblegal zaporedoma Gradišče, Videm in Čedad. Ko né tukaj nič opravil podal se je na Tolminsko in začel oblegati tolminski grad. Pa tudi to podjetije mu je spodletelo in zato se je podal na Bovško. Ondi so ga z veseljem sprejeli cesarju udani prebivalci.

Med tem so bili namreč Francozi Benečane potolkli in cesarju so poslale dolenjeavstrijske dežele izdatne pomoči. Bilo je torej lahko previdéti, da bodo Benečani konečno ugnani. Da bi mogli avstrijski vojaki po Bovškem na Frijulsko, začel se je pogajati koroški glavar, Vid Welzer, kot cesarski pooblaščenec, na Tarvižu z bovškim županom Avguštinom, naj mu izročé Bovčani grad v Kluži. To pogajanije imelo je dober uspeh in avgusta mesca l. 1509 izročijo Bovčani prostovoljno grad in okolico v avstrijske roke, s pogojem, da se ohrani njih samostojnost in da se jim ne naložé druga bremena. Prostoljno izročitev po zaupnih možeh zapisalo se je „ad perpetuam memoriam“ in še danes se spominjajo Bovčani s ponosom na svojo zvestobo in udanost do Avstrije, ki se je ohranila od roda do roda.

Med pogoji, pod katerimi so se Bovčani Avstriji podali beremo, da je oprostil Maks vseh deržavnih davkov in jim dovolil, da smejo ravnati sè srenjskimi gozdi in pašniki, kakor hočejo. Nasproti pa so se za-

in uplivnejšim rodoljubom. To pa se ne da kar na vrat na nos odločiti; treba je zaslišati mnogo merodajnih rodoljubov iz vseh krajev. Kar se tiče političnega društva, menimo mi, da bi nam vtegnilo zadostovati društvo „Edinost“ v Trstu, katero ima po svojih pravilih pravico zborovati in delati po vsem Primorskem, kajti, kakor smo rekli, zadosti je eno samo društvo za vse 3 primorske dežele in najti se da tudi tak način, da je polovica odbornikov v Gorici, polovica v Trstu itd. Organ društva lehko izhaja v Gorici ali v Trstu, tudi za to se da modus najti. Vse to pa se da odločiti le po prijateljskih pogovorih in trdnih sklepih pravih, značajnih mož iz celega Primorskega. Zatorej pa mi nasvetujemo, da se skličejo v konferenco vsi poznani, zanesljivi in uplivni rodoljubje, pisatelji, politikarji iz Primorskega. Ta konferenca naj bi bila v Gorici ali v Trstu, ali kje drugod na deželi in to prej ko mogoče. Povabila k tej konferenci naj bi izšla od obeh političnih društev „Edinosti“ in „Sloge“ po dogovorih obeh predsednikov in pozabilo naj bi se ne na nobenega rodoljuba, posebno pa pisateljev in takih ljudij ne, ki lehko tudi materijalno kaj koristijo podjetju. To je naš nasvet o času, ko vse vidi in pravi, da je treba kaj storiti in marsikaj popraviti, kar je bilo dozdaj slabega, kajti prevažni časi se bližajo in z narodom se ne smemo igrati.

Ali se nam kmalo izpolnijo naše pravične terjatve?

Končane so volitve za novi državni zbor in uže računijo razni listi, ali bo še gospodovala dosedanja ustavoverna stranka, ali je uže napočila doba, da prevzame konservativna stranka državno krmilo. Vse je zmedeno, nihče ne ve, kako se bo odločila presvitla krona in ktere može bo poklicala za ministre. Le eno je, kar vsi trdé, namreč, da bo sedanje ministerstvo odstopilo in da bo grof Taaffe dobil nalog sestaviti novo ministerstvo. Ali bo vzel može za to iz dosedanje ustavoverne stranke, ali tudi iz državnopravne (Hohenwartove) stranke še ni nič gotovega. Nekteri trdé, da vstopita tudi dva Čeha v ministerstvo, in hočejo celó trditi, da bo grof Clam-Martinic, znani slavni deklarant, stopil na mesto grofa Andrassy-a. Ali je uže stvar do tega verhunca dozorila, je neverjetno, ampak mi menimo, da bodo še vršile se hude borbe, predno napoči stalna boljša bodočnost za Slovane v Avstriji. Zato treba vstrajnega dela, ker nikakor še ne smemo misliti, da smo uže blizu konca borb in na gotovem početku boljših časov. Slabše pač ne more biti, to nam daja gotovost uže povoljni izid državnozborskih volitev, ker stranka konservativcev in slovanskih zastopnikov je uže tako močna, da ne more več tako slabo razvijati se politika za Slovane, kakor dosedaj. Grof Taaffe je sicer pravičen in pomirljiv državnik, a zabiti ne smemo, da bo pazil tudi več ali manj vstrezati želji ustavoverne nemške stranke in da Taaffe ni isto za nas, kar pomeni Hohenwart ali Belkredi. Včerajšni telegrami poročajo, da Slovencem predobro znani minister Stremajer, ki je 2 krat propal na Štajerskem, je izvoljen od velikoposestnikov v Bukovini in da ostane tudi ud novega ministerstva. Prašamo, ali je mogoče tedaj nadejati se, da bo „novi“ minister Stremajer našim željam in pravičnim terjatvam gledé učnega jezika posebno v srednjih šolah vstregel? Morda, pa dovoljujemo si, da smo, dokler se boljega ne prepričamo, neverni Tomaži. Prav tako tudi še ni popolnoma gotovo, da vstopijo v državni zbor Čehi, ki v „Pokroku“ in drugih čeških listih prav sedaj odločno trdé, da morajo imeti popred zagotovila, da dosežejo v zboru vse ono, kar terjajo in toliko bolje, ker so tako že veliko od svojega državnega prava popustili. Vsakako bode jako zanimiv posebno začetek novega državnega zbora, ker še le tedaj se bo dočno pokazalo, kako se bodo razdelili poslanci v razne klube in kar je za nas največe važnosti, ali pridejo Čehi v zbor. Zato ne popustimo delati in ne zazibajmo se v sladke sanje. Le z vstrajnim pa odločno narodnim delovanjem bomo dospeli do zaželjenih pravic. Še mnogo imamo storiti, še treba pripravljati narod, da bo popolnoma probujen, značajen in navdušen za našo sveto stvar. In če nam zasije uže sedaj boljša zarja, toliko bolj moramo delati, ker veliko imamo še popraviti, kar zaradi nemilih nam okolščin dosedanjih nismo mogli in tudi nismo smeli storiti.

Prihodnji državni zbor.

„Deutsche Ztg.“ je izračunila, da bo v prihodnjem državnem zboru 180 liberalcev in 173 federalistov. Njeno štetje pa je jako nezanesljivo, tako n. pr. šteje Dalmatinca Vojnoviča med ustavoverce!

Dober pregled se ne dá napraviti, ker je med izvoljenimi več omahljivcev in vladnih ljudi. Poskusimo vendar nekak pregled napraviti:

Dežela	federalistov,	centralistov,	omahljivcev
Češka	44	35	13
Morava	15	17	4
Šlezija	—	9	1
Galicija	57	3	3
Bukovina	3	—	6
dolnja Avstrija	4	33	—
gornja Avstrija	8	8	1
Solnograd	3	2	—
Tirolsko	10	6	2
Predarelsko	2	1	—
Štajarsko	8	15	—
Koroško	—	8	1
Kranjsko	8	—	2
Primorje	2	4	6
Dalmacija	8	—	1
Skupaj	172	141	40

Vidi se tedaj, da je „Deutsche Zeitung“ vse omahljivce prištevala k ustavovercem, kar je se ve da račun brez krčmarja. Kedar bo šlo za jezikovo ravnopravnost, glasovali bodo primorski in tirolski Lahi, kakor tudi Rusini, morda sploh vsi omahljivci, z nami. V zunajnih zadevah imelo bo ministerstvo tudi zmirom večino. Našo stranko pa bo težko v manjšino potlačiti, ker šteje sama že trdnih 172 glasov, jej manjka tedaj do absolutne večine samo 5 glasov; med 40 omahljivci pa ne bo tako težko 5 glasov za nas dobiti, tedaj je naša večina v prihodnjem državnem zboru gotova, ne pa dvomljiva, kakor se nemško-liberalni listi tolažijo.

po „Slov“.

Dopisi.

Iz Goriškega 15 jul. (Izv. dop.) Izvežbati se v milem materinem jeziku, to bi moralo bit dan današnji sveta dolžnost vsakemu olikanemu Slovencu. Žalibog, da tega nij; kajti Slovenci, ki se za olikane imajo, štejejo si v čast, če govoré „nemški.“ Nemščina je torej dandanašnji jezik, s katerim se šopirimo. A ravno to nam zna biti v pogubo, saj je povoljno znano iz zgodovine, da čislanje tujega jezika zamore pospešiti propad kakej državi, kar je n. pr. bilo pri Rimljanih, ko so se bili navzeli grškega duha ter više cenili grščino od latinščine. Kam merimo s temi besedami? Poprimimo se dušoj in telom marljivega preučevanja mile naščine, biti slovenske krvi bodi nam v velik ponos, ne sramujmo se nikjeri in nikdar svojega jezika! —

Da se pa temeljito moremo izvežbati v materinem jeziku, treba nam je vzornega berila in dobre slovenske slovnice. Za vzorno berilo, morali bi skrbeti osobito belestrični listi. Slovenci imamo edini lepoznanski list „zvon.“ Njegov jezik je prost one hrvatske mešanice in razumljiv tudi priprostemu ratarju.

Slovence res to uže bega: ta pisatelj piše tako, drugi drugače, en profesor zagovarja oblike, katerih drugi popolnem zametuje. Česa naj se poprimemo, koga poslušamo? Dajte nam list z vzornim jezikom, dajte nam slovnico, po katerej naj bi se vsi ravnali in napredek v milej naščini bode velikansk, dokler tega nij, nemam dosti upanja, da se stvar zboljša.

Ker uže o Zvonu govorim, naj se mi dovoli, da še nečesa omenim, saj mislim, da naročnik lehko tudi javno o listu spregovori, ker poštena kritika nič ne škoduje, temveč koristi. Torej jaz bi rad vedel, čemu je „Vadnica“ v „Zvonu?“ „Cemu neki?“ mi poreče kedo, „za to, da se v njej duševni proizvodi mladih ljudij pretresujó ter da se jim pové pri čem da so.“ Da bi le tako bilo! „Zvon“ pretresuje menda najslabše poslane mu pesmi. Da to dokažem, naj navedem samo ta faktum.

Prijatelja imam, ki je uže v zgodaj po nekem naravnem nagonu jel pesni skladati. Pred desetimi leti (kot štirinajstleten deček) zloži nekatere „pesni“ in l. 1870 pošlje jih uredniku „Zv“ proseč ga, da naj mu o njih pové svoje menenje. Kedó bi zameril to drznost mojemu mlademu prijatelju, saj takrat, ko se je po šolah učil sklanjati „jelena,“ takrat nij še mogel spoznati ničeve vrednosti onih „pesnij“. Urednik mu ničesa ne odgovori in moj mladi prijatelj je po nekaterih letih, spoznavši sam, da so one pesni v vsakem obziru pomanjkljive, upilil jih. A v teh letih se je tudi učil in znal je uže nekoliko več kot „jelena“ sklanjati in o „solncu“ in „luni“ peti, kar svedoče njegovi tu in tam natisnene pesni in drugi spisi. Pošlje letos zopet nekaj pesnic „Zvonu,“ proseč kritike. Gospod urednik pa samo eno poslanih pesnij (menda najslabšo) postavi na kritično rešeto omenivši, da pesen kaže lepo pesniško zmožnost in izvanredno spretnost v obliki, pa da pogreša izvirnosti, ker je posneta po Preširnovej. Moj prijatelj, prepričan ob izvirnosti svoje pesni, (kajti ni en verz nij bil ukraden Preširnu niti ne misel pesemska) pisal je na to g. uredniku jako prijazno pismo ter ga prosil pojasnila gledé izvirnosti. A urednik ga osorno vrže na rešeto kritike v „Zvonu.“ *)

Politični pregled.

Volitveni boji so potihnili, zdaj vsaka stranka prešteva število svojih! Hudo jadikuje „N. fr. Presse“, da preti nevarnost nemškemu narodu v Avstriji, da bo od Slovanov zatiran itd.

*) G. dopisnika moramo prositi, da nam ne zameri kor smo skrajšali dopis. Ne maramo vneti boj, ki bi bil gotov, če bi ves dopis objavili. „Ured.“

---

vezali Bovčani, da bodo branili grad v bovški soteski proti Benečanom. Za potrebe te brambe so bili odmenjeni izmed vsega bovškega gozdišča le trije gozdi. Pozneje so prevzeli Bovčani še razne druge osebne dolžnosti in službe.

Vse to je popisal pozneji bovški glavar Ferdinand Rechbach v spisu: „Wassmassen die Vöstung Flitsch widerumben an das höchstlöbliche Erzhaus Oesterreich khomben di dato anno 1509 im Monat August.“

Nasledek bovške podaje bil je, da so Avstrijci skoro potem (8. septembra 1509) Tolmin premagali. Takrat so se podale tudi vasi Stanovišče, gorenja in dolenja Borjana, Sedlo in Homec prostovoljno pod avstrijsko žezlo. In tudi tem vaščanom podelil je vojvoda Brunsviški nekaj svoboščin.

Ko je razdelil Maks goriško grofijo na 16 glavarstev, ustanovil je tudi na Bovškem posebno glavarstvo zraven tolminskega. In iz hvaležnosti do Bovčanov podelil je celo posebne privilegije njih glavarja. Kakor gradiščanski (in pozneje tolminski), bil je tudi bovški glavar neodvisen od goriškega in njegove naredbe, politične in sodnijske, šle se naravnost na kraljevo kamoro v Gradec in od nje dobival tudi odloge neposredno.

Iz početka so bili bovški glavarji iz različnih rodovin. Včasi je tudi tolminski glavar zapovedoval na Bovškem. Ko se je bila l. 1532. kuga po Štajerskem in Koroškem tako razširila, da je za njo več ljudi pomerlo, kakor ob času turških vojsk, opomnili so goriški stanovi tolminskega glavarja, Bonaventuro d'Egkh von Ungrispach, naj zapre in skerbno zavaruje vse soteske, zlasti pa bovško, da ne bode mogel nihče v deželo priti.—Tudi l. 1595 so morali zopet bovški okraj zavarovati, ker je bila nevarnost, da bi se ne vnela kuga v njem.

Maksov naslednik v avstrijskih deželah, nadvojvoda (in pozneje cesar) Ferdinand, je bil v vednih denarnih zadregah. Njegovo prizadevanje, da bi se uterdil na ogerskem prestolu, stalo ga je mnogo truda in denarja. Zato je zastavljal ali dajal v najem svoja posestva in gospostva. Tako je zastavil tudi Goriško, in sicer dohodke z Bovškega in grad v kluži za 4000 goldinarjev.*)

Da bi svoje slabe finance opomogel, skušal je vse mogoče vire izcerpiti. Tudi bovške in tolminske gozde je hotel v denar spraviti, zato je ukazal l. 1536 naj se izveršé vse priprave, da se izpelje po Bovškem terdna cesta in da se Sočina struga tako uravna, da bode sposobna za plavanije derv: „damit die Kaufleute und Handthierenden solchen Weg und Schiffahrt, auch wie die Holzschwemme gebrauchen möchten; das Uns selbst zur Mehrung unseres Kammergutes, auch zur Aufnahme unserer Länder und Leute in denselben Orten höchersprieslich seyn wird.“ — V komisijo, ki je imela vso to stvar pregledati in urediti, izvolil je Ferdinand: kot predsednika Nikolaja pl. Thurn, glavarja gradiščanskega; in kot izvedence same Štajerce; Krištof Praunfalk, vskerbnik v Aussee, Wilhelm von Movsheim, Martin Zott, Mihael Meilinger in naddervar mojster „Hans beim Hall zu Avssee.“ **)

Vsled tega povelja naredile so se vse priprave za plavanije derv. Martin Černoca, gozdni nadzornik za Istro in Kras, izdelal je bil s pomočijo stavbenega mojstra Volfanka Patron-a grablje in druge vodne stavbe pri Gorici, da bi se povzdignila acrarična kupčija z dervami v Benetke. Cesar Ferdinand sestavi 4. septembra 1544 komisijo treh izvedencev, ter ji ukaže, naj se zbere v Gorici in pregleda ter presodi Černočine stavbe; ob enem pa naj predloži načert, kako bi se dale postaviti ob Soči še druge enake stavbe, v pospeševanije aerarične kupčije z dervami. ***)

Tako se je začelo izsekovanije in trebenije bovških in Tolminskih gozdov. Ker je obetalo to lep dobiček, napredovala so pripravljalna dela jako hitro. Zlasti goriški glavar Franc Thurn (1542-1599) prizadeval si je mnogo, da bi uredil sekanje gozdov. Toda ljudje in delavci néso bili posebno izbirčni in sekali so kar od kraja, če tudi so potem na mestu segnila posekana derva. Tako se je začelo pokončevanije gozdov po Bovškem in žalostne nasledke tega čutimo sedaj prav globoko.

Pametni in previdni možje so že takrat svarili pred pokončevanijem gozdov in klicali vlado na pomoč. Tako je pisal bovški glavar Gera 26. maja l. 1619 pomilovalno pismo gozdnemu nadzorniku Arardiju, v katerem se izreka proti brezsmiselnemu izsekovaniju gozdov: „Milo se stori človeku, ko vidi, ko-

*) Archiv f. Kunde oest. Geschichtsquelle Bd. XXII, pag. 100.

**) Muchar, Geschichte Steiermarks, VII, 417.

***) Ibidem, pg. 489.

Studi se človeku brati kaj takega, ker očitno se s tem kaže, da Slovan bi moral večno biti pod jerobstvom „Pressinih“ Nemcev; kakor hitro se osvobodi in da saj nektere pravice enakopravosti vživa, to smatrajo ti famozni, lažiliberalci kot nadvladanje, kot zatiranje Nemcev. Kteremu Slovanu pač bi padlo v misel, da bomo v Avstriji spodrinili nemški jezik. Slovan je preveč trpel, da bi ne bil pravičen drugim narodnostim. Mi želimo le to, da smemo svobodno gojiti naš jezik in da smo na domači zemlji gospodarji, kar nam tudi §. 19 temeljnih ustavnih postav na papirju zagotovlja. Mi hočemo le, da se oni §. dejansko vresniči.

V Bukovini izvoljen je minister Stremayer, in ker ima tudi neki okrajni glavar odstopiti od mandata, bo ondi tudi minister Horst našel potrebni mandat. O srečna Bukovina, kje si še ti!

Vrlo dobro so volili DALMATINCI, kder so Lahoni (Bajamonti e tutti quanti) propadli. Le Srbi so se pregrešili ter volili nekega vladnega koncipista dr. Ivanich-a namesto slavnoznanega dr. Klaiča. Sliši se, da odstopi eden izvoljenih ter da se potem Klaič izvoli.

Veliko ropota in škandala na OGERSKEM prouzročuje nek prepir med Asbothom in grofom Zichy-em. Prvi obdolžuje več viših uradnikov hudega sleparstva. Razkrivajo se sedaj v opozicijonalnih listih strašanska sleparstva, ktera, če so resnična, kažejo, da mora biti v Madjarorszagu mnogo nerednega. Vse to je hud udarec vsemogočnemu ministru K. Tiszu, ki je nekdaj bil voditelj one stranke, ki si je pridevala ime patrijotične, nesebične, požrtovalne stranke.

IZ BOSNE.—Bosna in Hercegovina dobite 3 škofe. Tako je nasvetoval biškup Strossmajer sv. očetu, in cesar avstrijski je potrdil.

IZ RUSIJE. — „Golos“ piše, da sta se sv. oče papež in ruski car prijazno pogodila zarad katolikov na ruskem Poljskem.

IZ BOLGARIJE. — Ko je te dni novoizvoljeni knez Aleksander I. na zemljo bolgarsko stopil, objavil je sledečo proklamacijo: „Dragi moji rojaci! Po jednoglasni volitvi bolgarskega naroda povzdignen na kneževski prestol, moram v slovesnem trenutku, ko stopim na bolgarsko zemljo, izreči, kako poznam svetost dolžnosti, katere mi je naložila narodova volja, in kako želim posvetiti vse svoje moči v blagost Bolgarije, ki mi je postala domovina. Predno grem v novo glavno mesto in prevzamem tam vodstvo vladnih poslov, imam za svojo dolžnost, da grem v Trnovo in slovesno prisežem pred narodnim zborom, ki me je volil. Naznanjajoč bolgarskemu narodu svoj prihod v kneževino, prosim Vsegamogočnega, naj on blagoslovi moj trud. V domoljubji bolgarskega naroda upam najti ono pomoč, katere mi je treba, da bodem mogel zagotoviti blagost deželi, koji posvetim odslej vse življenje svoje. Vsegamogočni naj mi pomaga.“

ANGLEŠKO. — V Chislehurstu so princa Napoleona slovesno pokopali; okoli 7000 Francozov je bilo pričujočih.

Domače stvari.

P. n. gg. naročnikom! Naznanjamo s tem vsem p. n. gg. naročnikom, bralcem in prijateljem našega lista, da je obstanek „Soče“ še nadalje zagotovljen, če ravno se bode marsikaj spremenilo toliko v uredništvu, kolikor tudi v lastništvu lista. Priskrbljeno je, da pride vodstvo lista v roke narodnih in neodvisnih mož. Ker se ima to velevažno vprašanje odločiti pri občnem zboru „Sloge“, ki bo prihodnji četertek, vabimo vse rodoljubne društvenike „Sloge“, da bi se tega zbora v obilnem številu vdeležili in si izbrali tak odbor, da bode z njim zadovoljin vsak Goriški Slovenec. Nam je bilo mar zagotoviti še nadaljni obstanek listu, ki je zeló potreben, ker treba še mnogo, mnogo storiti, da bo naš narod res politično zrel in neodvisen postal, zato smo tudi stavljene pogoje sprejeli, le da stvar ne trpi. Ko smo prevzeli gotovo v žalostnih časih list, vodila nas je želja služiti narodni stvari, sedaj nas isto vodi.

Ker pa s tem listom konča delovanje dosedanjega lastništva, ktero se bo sedaj več ali manj spremenilo, moramo skrbeti, da poravnamo vse stroške, zato prav nujno prosimo, da nam vsi oni gg. naročniki, ki niso še poravnali naročnine za 1. semester, nemudoma pošljejo dotični znesek, kterega smo zapisali na zavitek, tako da bo vsak naročnik vedel, koliko ima nam poslati.

Oni gg. naročniki pa, ki so uže za II. semester poravnali naročnino, bodo dobivali zanaprej list, ter bomo novemu oskrbništvu izročili dotično zneske.

Naročnina za prvi semester naj se blagovoli pošiljati pod dosedanjim naslovom „Via Giardino.“

LASNIŠTVO IM OSKRBNIŠTVO „SOCE.“

Imenovanje. Gosp. dr. König, profesor kemije na naši deželni kmetijski šoli je od italijanskega kmetijskega ministerstva v Rimu imenovan direktor vinokemičnega poskuševališča v Asti poleg Turina. Z odhodom gosp. prof. König-a zgubi zopet naš zavod spretno moč posebno v vednostih enokemije. Koncem tega meseca uže odide na svoje novo mesto.

Naša rojaka gg. Ivan Kos iz Kneže in Andrej Kragelj iz Modrejic napravila sta profesorsko preskušnjo iz grškega in latinskega jezika. Narodnih profesorjev imamo uže pač zadosti, kje so pa narodne, slovenske gimnazije?

Sadjerejski poduk v Sežani in v Kobaridu. Dne 24. 25. in 26. bo v Sežani 28. pa v Kobaridu poučeval o sadjereji gospod asistent Zepič. Čeravno so vse županije prejele od slavnega c. kr. kmetijskega društva pozive ali dotične razglase, vendar se je dosedaj silmalo kmetovalcev oglasilo za one razpisane štipendije, kar moramo le obžalovati. Nasprotno pa je za italijanske kurse uže ogromno prosilcev se oglasilo. Ali mari slovenski kmetovalci manj poduka o sadjereji potrebujejo od furlanskih kolonov? Pozvedli smo, da veleslavno predsedništvo c. kr. kmetijskega društva sprejema dotične oglase še do 22. t. m. Zato nujno in prav toplo priporočamo, da se saj bližnji sadjerejci oglasè za one štipendije in da se vdeležé v prav obilnem številu tega prepotrebnega poduka o sadjereji; saj je sadjereja v naši deželi še na zelò nizki stopinji in potrebna vsestranskega zboljšanja, le s podukom moremo napredovati, zato ne prezirajmo prilik podanih nam od kmetijskega društva, ktero bo pač drugi pot se premislilo pošiljati nam pomočkov, ako vidi, da se zanje ne menimo.

Vinorejci pozor! Na Dunaji bo 22. septembra t. l. pričela se vinska razstava o priliki sboda avstrijskih vinorejcev. Razstavljena bodo vina, vinorejska, kletarska orodja, grozdje itd. Priredjena bo tudi javna poskušalnica, kder se bo dobilo vsakovrstnega vina za pokušanje. Ob isti priliki bodo obiskovalci skupno šli ogledat velikanske vinske kleti, kakoršne se le na Dunaji nahajati morejo.

Ali bi ne bilo pravo in tudi koristno, da bi Goriški vinorejci poslali v to vinsko razstavo tudi boljša naša vina ter da bi tako pridobili si kredit pri raznih posebno Dunajskih kupcih? Naj to vprašanje vzemo v resni prevdarek vsi vinorejci, ki so kaj napredovali, posebno pa vinorejska društva. Našim vinom treba dobiti kredita in zadnje vinske razstave v Dornbergu in v Kojskem nam spričujejo, da imamo uže tudi tako blago, da si smemo upati z njim v vinsko Dunajsko razstavo. P.

Društvo za odgojo šolske mladine. Od predsedništva prejeli smo vabilo, da objavimo sledeči razglas: Društvo staršev, ktero ima nalog, da mej drugim skrbi tudi za to, da posreduje in pomaga staršem najti poštene družine, ktere hočejo sprejeti v odgojo šolarje, pozivlja vse one gospodarje v Gorici, ki so pripravljeni vzeti na stanovanje mladenče-šolarje, da se pri podpisanemu predsedništvu oglasé ali osebno ali pismeno, ter da navedejo pogoje, pod kterimi bi prevzeli in koliko šolarjev v stanovanje in oskrbovanje.

Ob enem so prošeni vsi oni, ki bi hoteli prevzeti varstvo ali oskrbništvo nad zapuščenimi otroci, da se pri podpisanemu predsedništvu oglasé in oglasu priložé dotična spričevala, iz kterih se zamore dokazati, da so za to sposobni, da bo ob svojem času društvo zamoglo nasvetovati jih dotični gosposki. Nadejamo se, da se bodo našli tudi taki, ki bodo brezplačno prevzeli varstvo revnih zapuščenih otrok (sirot).

V Gorici 2. julija 1879.

Predsednik: Aleksander pl. Claricini. Tajnik: F. Parcar.

Uže enkrat smo omenili, da bo to društvo zamoglo res veliko blagega storiti za odgojo posebno revnih otrok, pa tudi bo zdatna podpora vsem onim, ki iz dežele pridejo v Gorico, da se tu izšolajo. To društvo bo pravi posrednik med mogotci in med revno šolsko mladino. Društvu bo lehko najti pri premožnih ljudeh pomoči, in revni dijaki bodo brez velikega truda mogli pri društvu najti podpore. Zato prav iskreno priporočamo to društvo vsem Slovencem, da se tudi oni vpišejo v to društvo ter tako pripomorejo, da bo tudi za slovensko mladino to društvo v prid in pomoč. Med drugim ima to društvo namen posredovati v tem, da se starišem najti pomagajo dobri odgojitelji (instruktorji). Kako težavno je marljivim slovenskim dijakom viših razredov najti dobrih instrukcij. To društvo pa bo gotovo pošteno posredovalo in marsikter ubogi slovenski dijak bo mogel najti si zaslužka in dobro plačanih instrukcij.

Iz društvene denarnice bodo se delile tudi denarne podpore revnim šolarjem in koliko ni naših podpore vrednih pa tudi potrebnih slovenskih šolarjev.

Zato vabimo, da se v to društvo vpišejo:

a) vsi starši, ki pošiljajo svoje otroke v šolo v Gorici;

b) vsi rodoljubi, prijatelji mladine šolarjev.

Letnina je 4 gl. za redne društvenike, 6 gl. za podpornike; vpisnine se plača 2 gl. Vsak društvenik je zavezan saj eno leto ostati v društvu.

Dosedaj je še le en sam slovenski ud v tem društvu. Da bi Slovenci vendar ne bili tako slabo zastopani, kakor žalibog po vseh drugih društvih n. pr. kmetijsko društvo itd.

Razne vesti.

Lov na volkove. V mnogoterih okrajih Bosne i Hercegovine so se prebivalci pri vojniških poveljnikih pritoževali, da volkovi mnogo škode delajo s tem, da govedo napadajo. Vsled tega je bos. herc. dež. vlada naročila, da se morajo vojaški oddelki na lov pošiljati, kojim se deželani pridružijo.

Da ni vsaka ekspedicija srečna, to se razume, toda vkljub temu je krogla marsikaterega grduna prisilila „travo grizti.“

O svečanosti, s katero so se v pondeljek v Zagrebu sprejeli z Dunaja prepeljani ostanki leta 1872. ondi umrlega slavnega pesnika Petra Preradoviča in Zagrebu položili v grob, se nam poroča, da je bila svečanost v istini tako sijajna, da Zagreb ni še doživel take, počenši od momenta na kolodvoru, kjer je navdušeno govoril A. Šenoa, do momenta na pokopališči, kjer je s prekrasnim govorom dr. K. Vojnovič zaključil svečanosti. Deputaciji „Matice slov.“ so se dr. Poklukarju pridružili Zagrebški udje naše Matice gospodje: ravnatelj gimnazije Fr. Bradaška, prof. Stare in prof. Celestin. Vencev, nekaterih velikanskih in prekrasnih je bilo okoli 120, med njimi tudi lavorov venec Matice. Krog 11. ure je prišel sprevod na pokopališče, kjer se je razkril prekrasni, a ne še po vse dodelan spominek narejen iz kararskega marmeljna: „na grobu plakajoča Hrvatska“. Tako so se spolnile želje neumrlega pesnika, da domovina zdaj govori:

„U mom polju dajem groba,
Mojim civćem grob ti kitim.“

Kobilice so županiji Szatmarski okoli 600 oralov polja večidel pokončale. Vojaki in občine delajo, kar morejo, da bi zabranili škodo, 3600 delavcev je zato zmerom na nogah; skopali so grabnov (100.000 sežnjev po dolgem), kamor lovijo kobilice, katere pokrijejo s slamo in jo zažgejo, da tako sežgó požeruhinje.

Tudi v južni Rusiji na Kavkazu je letos silna suša. Kar suša ni vzela in pa toča ni vničila, to sedaj kobilice in pa žitni hrošči pokončujejo. Setve okoli Odese in po južno ruskih okrajnah Besarabije, Jekaterinoslava, Kersona, Poltave in kavkazkih okrajin Tiflisa, Trska, Bakur, Stavropolja in Kutaisa so skoraj popolno pokončane. Kobilice žró zdaj žitne bilke, travo, drevesno listje, kajti tudi vrti so tako polni te nadloge, kakoršne najstareji ljudje ne pomnijo.

---

liko derv so prebivalci Soče zastonj posekali in ko zapazi, kako se gozdi pokončujejo ne gledé na mlade rastline. Ker že né v mojej oblasti pokončanije vstaviti, (za to je treba jako izdatnih sredstev), prosim Vaše blagorodije, kateremu gre skerb za take reči, da pridete nemudoma v te kraje in pogledate sami vse to, itd.“

Mož, ki je tako pisal, bil je najimenitneji bovški glavar Filip Jurij de Gera. Ta je popravil bovški grad, ga sezidal iz kamenja in uterdil po vseh tedanjih umetnostih. Ker je bilo temu gradu lahko mogoče vodo zapreti z dolgotrajnim obleganijem, zato je Gera toliko časa iskal in dolbel v neko špranjo ob skalnati steni, da je prišel do vode. To je bil velik dobiček za terdnjavo in po pravici si pripisuje Gera to zaslugo v spominku, ki si ga je sam postavil. Tik sedanje nove ceste, ki pelje skozi živo skalo vsekana ravno mimo grajeske razvaline, vidi se v steno vdelan kamen, prav nad onim mestom, kjer se nahaja po Geri najdena voda v razpoklini pod cesto. Na tem kamnu stoji sledeči napis:

Der Woll Geporn Herr
Georg Philip Herr Von
Gera et Hat Die Festung Dals
Pavt Vut Renovirt Vut Die Baser
Er Fonten Im 1. 6. 1. 3 Iar.

Na tem kamnu se vidi tudi Gerin gerb, razdeljen na štiri polja: v pervem in četertem stojé jelenovi rogje, v drugem in tretjem pa nekak steber. Tako je ohranil mož svoj spomin potomcem.

(Dalje.)

Gospodarske stvari.

(O sredstvih, s kterimi bi bilo mogoče zabraniti nadaljno opustošenje gozdov v gorenji dolini reke Soče in o pripomočkih, s kterimi bi se zamoglo pospešiti blagostanje ondotnih prebivalcev):

Visoki deželni odbor v Gorici se je obrnil do c. kr. kmetijskega društva, da mu izreče svoje mnenje o tem prevažnem predmetu in društveni odbor je naprosil gosp. G. F. Deltorre-ja, da je sestavil dotično poročilo, ktero objavljamo tudi v našem listu, ker prav je, da naši bralci poznajo o tem prevažnem vprašanji mnenje našega c. kr. kmetijskega društva:

G. Deltorrijevo poročilo se glasi:

S cenjenim odlokom 21. marca t. l. vabi visoki deželni odbor naše kmetijsko društvo, da se izrazi o nameravi, da bi se vpeljala v Trento-Sočo obrtnija pletenja špic, kakoršna se nahaja n. pr. v bližnji Idriji na Kranjskem; ob enem da bi se vpeljala reja mul in oslov, ki bi zamogli v onih kamnitih pokrajinah živeti in pospeševati blagostanje ondotnega ljudstva, kakor to vse predlaga c. kr. okrajno glavarstvo v Tominu visokemu c. kr. namestuištvu v Terstu.

Kar zadeva obrtnijo pletenja, mora se izrekati začudenje, da se dosedaj in nikdar noben glas ni slišal ne od strani krajnih ne okrajnih oblastnij, ktere bi zbujale ljudstvo, ktero naj bi posnemalo svoje sosede Iderske v pletenji ali tudi v drugih domačih obrtnijah.

Če se to vse ni izvršilo do sedaj, toliko bolj pripada sveta naloga dotičnim krajnim šolskim oblastnijam da prosijo podpore pri c. kr. vladi, da jim pošlje sposobnega popotnega učitelja, ki razume ljudstvo naučiti v raznih domačih obrtnijah, posebno v pletenju itd.

Nikakor pa ne more kmetijsko društvo priporočati, ali podpirati predlog, da bi se reja mul in oslov v ondotne opustošene kraje vpeljala, ker tudi osel kaj rad gloda mlado kožo in brstje, ter bi tako mnogo škodoval pogozdevanji ondotnih pokrajin. Veliko zanimiviše od pletenja špic je za kmetijsko društvo to, da bi se vendar enkrat skrbelo za to, da bi one našo deželo obdajajoče gore bile priskrbljene z lepimi špicami to je, z lepimi bogato obrašenimi gozdi, ki so v ondotnih pokrajinah skoro popolnoma zginili po nespametnem izporabljenji lesu. Nihče, najmanj pa vlada, ni skrbel, da bi se o pravem času zabranil popolni propad ondotnih gozdov, v kterih je neusmiljeno pela sekira ondotnih sebičnih in nesrečnih prebivalcev, ki mislijo, da morajo ondot prebivati in da ni nikder na svetu mogoče živeti, ter si iščejo v drvah svoj zaslužek, ne pomislijo pa, da sami težavno živé, ob enem pa s pokončevanjem gozdov toliko škodujejo celi deželi, ki se razširjuje od podnožja planin do adrijanskega morja.

C. kr. vlada je konečno menda vendar spreviděla, da treba tu kaj odločnega storiti, da se zboljšajo vremenske razmere, ktere so sedaj v naši pokrajini pač jako nevgodne vspešnemu poljedelstvu, in ktere so postale tako slabe prav zaradi tega, ker so se neusmiljeno izsekavali mogočni gozdovi, mesto kterih se sedaj nahajajo gola rebra in suhe pečine. Ni jih gozdov, ki bi ovirali iz visočin derečo vode, da ne grmi grozovito v doline, v kterih se strašansko hitro nabere, tako da nastajajo v kratkem času velike povodnje. Ni ga gozda, da bi posredoval v klimatičnih spremembah. Toča, hudi vetrovi, vsi ti so nasledki žalostnega stanja naših gora. Raznoverstne bolezni, ktere sedaj toliko mučijo ljudi in živali, in kterih popred še človek poznal ni, so nasledek opustošenja gozdov. C. kr. vlada je sicer priskrbela sedaj dovolj odločnih sredstev proti tej nesreči, a nezdatna so v primeri z velikansko nesrečo in proti onim vplivom, ki še vedno nasprotujejo pogozdevanji in ki v enem dnevu vse ono razderò in vničijo, kar je roka vlade v teku več let dovršila, in kar počasi narava pripravlja če tudi skrivno za stoletja. Splošna prosta pašnja in pogozdenje ter brezznačajnost nekterih gozdnih varuhov, se ne morejo vjemati, kakor visoko c. kr. namestuištvo samo piše v svojem odloku od 29. junuvarja 1879. Kder se hoče izvršiti pogozdevanje, tam mora biti ojstro prepovedana koza. Nahajajo se sicer v hribih nekteri zagovorniki koz, ki hočejo dokazati, da je koza poseben dar božji v ondotnih pokrajinah, ker le ona zamore izkoristiti rastline in zeliša, ki rastejo na onih groznih pečinah in sterminah, kder nobena druga žival ne more dospeti. A prav to je vzrok, zaradi kterega se mora koza iz ondotnih krajev pregnati, ker ona pleza na one stermine, do kterih more dospeti le s tem, da se spenja a pri tem s tacami ruje mah in druge, pečine pokrivajoče rastlinice, ktere, če tudi zelo počasi, gnijijejo in tako napravljajo sparstenino, v kteri bodo sčasoma našle veče rastline potrebno hrano za vegetacijo. In prav naj viši deli gora se morajo najpopred pogozditi, ker dobro obrašceni ti naj viši deli gorovja zamorejo koristno vpljivati na vremenske, zračne razmere, zamorejo lomiti ali saj zmanjševati moč vetrov, itd. Ako so više strmine dobro obrašene, ne bo od njih drla voda, ki more vse spodnje zasadbe hipoma pokončati. Napoleon III. je izrekel, ko je zaukazal pogozdevanje v svojej državi, sledeče velepomenljive besede: „Reke in njih vodotoki se imajo pričeti vrejati pri naj viših sterminah gora.“ In tako se je njegova zapoved izvršila in s prav srečnim vspehom.

Onih par sto ljudi, ki prebivajo v onih pokrajinah, vlada lehko prisili, da se izselijo, ker više vrednosti je občni blagor od koristi, ktera pripada le nekterim posameznim ljudem. C. kr. vlada zamore najti sredstva, da onim prebivalcem odkupnino podeli za njih prebivališča in če bi tudi ta odkupnina morala znašati veliko svoto, morala bi vlada storiti te žertev, ako ji je v resnici mar za blagor te dežele, posebno planjave, ktero bodo morali zapustiti njeni prebivalci, ako jih bodo še za naprej toliko mučile nevgodne vremenske razmere.

Ali mar ni uže sedaj ono poželjenje po izseljevanji v Ameriko iz furlanskih vasij živ dokaz našim trditvam. Saj le nevgodne klimatične razmere, vedne toče, povodnji, rastlinske bolezni itd. so vzrok, da ljudstvo obupano misli na izselitev iz svoje domovine v neznane kraje.

Naše kmetijsko društvo torej ne more druzega storiti kot iskreno priporočati visokemu deželnemu odboru, da vpliva pri c. kr. vladi, da naj po zgledu Francije in Belgije, ktere države so popolnoma prepričane o velikanski koristi gozdov v klimatičnem oziru in veliko žrtujejo za pogozdevanje, tudi naša vlada pa v veči meri pospešuje pogozdevanje, ne le Krasa ampak tudi in posebno stermih golih gora ter da se odstrani, kar zamore le kolikaj overati to prepotrebno podvzetje.“—

Tako se glasi predlog gosp. Deltorrija.

Marsikaj bi se moralo odgovoriti na to, kar pa danes uže zaradi prostora ne moremo storiti; morda v drugi priliki spregovorimo še o tem prezanimivem vprašanji.— (G. L.)

Poslano.*)

Dopisniku iz Solkana v štev. 159. „Slovenskega naroda“, kateri o meni govori, se mi ne zdi vredno odgovarjati; le toliko mu želim povedati, da, če narodnost v Solkanu pojema, in narodno petje se izgublja, naj se kateri drugi na prsa potolče, ker ako bi vsi kateri ste zato poklicani, toliko žrtovali kot Jušt, bi gotovo ne bila narodna stvar tako na slabem glasu, kakor jo Andrejčkov Francevič, ali prav za prav k..... J... popisuje.—Nazdar!

Iz pod sv. Gore 16. julija 1879.

Vsemogočni JUŠT.

*) Uredništvo ni odgovorno ni za obliko ni za zadržaj.

LISTNICA UREDNIŠTVA: G. rodoljuba, ki nasvetuje v vvodnem članku zjedinjenje vseh Primorskih Slovencev toliko gledé enega lista kolikor tudi gledé enega političnega društva, prosimo, da bi delal na to, da pride prihodnji četertek, ko bo zborovala „Sloga“ v Gorici, deputacija Tržaških rodoljubov, da se prično dotični dogovori. Odkritosrčno moramo reči, da nasvet je vreden resnega preudarka in posvetovanja. V zjedinjenji je moč!

Učiteljske službe.

U ovom školskom kotaru jesu izpražnjene sledeče službe:

1. učitelja III. verste na jednorazrednoj školi u Brezovici, sa slovenskim učnim jezikom;
2. učitelja III. verste na jednorazrednoj šoli u Tatreh, sa slovenskim učnim jezikom;
3. učitelja III. verste na jednorazrednoj školi u Rukavcu, sa hrvatskim učnim jezikom;
4. podučitelja na trorazrednoj mužkoj školi u Kastvu sa hrvatskim učnim jezikom; i
5. učiteljice III. verste na jednorazrednoj ženskoj školi u Jelšanah sa slovenskim učnim jezikom.

Sa ovimi službami so združeni dohodci utemeljeni zemaljskim zakonom za Istru od 3. novembra 1874. odnosno od 10. decembra 1878, po kojem oni koji traže za podeljenje prositi, imadu redno dokumentirane molbenice, ako su jurve u službi, tragom predpostavljene oblasti, ako jošte ne služe, ravnim putem do 15. augusta t. g. na ovo c. k. kotarsko školsko vječe odpremiti.

C. K. KOTARSKO ŠKOLSKO VJEČE

Voloska, 7. julija 1879.

Prodaja vina in piva.

Podpisani, kateri ima za Goriško mesto in deželo edino zalogo slavnoznanega piva iz Puntigamske tvornice dedičev Hold, všteva si v čast, naznanjati, da je njegova ledenica dobro založena z eksportnim marčnim pivom, da ima pa tudi na prodaj prav dobro ogersko vino po spodej razkazanih cenah.

Naročila se sprejemajo v prodajalnici podpisanega na Korenji štev. 262 in se točno oskrbujejo.

Ogersko vino po 9, 10 in 12 gl. 100 litrov.

	Sodček z litri	gl.	kr.
Marčno pivo eksport za mesto z užitnino vred	50	9	80
„ „ „	25	5	10
Za deželo	50	8	30
„ „	25	4	35

JAKO VAŽNO

vsakteremu za oči.

Prava dr. White-jeva voda za oči od Traugott Ehrhardt-a v Grossbreitenbach-u v Turingiji (Thüringen) slovi uže od leta 1822 po celem svetu.

Dobiva se steklenica po 1 gl. v Trstu v lekarni „Carlo Zanetti“ Via nuova 27 in **v Gorici tudi v Zanetti-jevi lekarni na Travniku.**

Odlomki iz pisem: Ker so se oči moje hčere po porabi Vaše slavne dr. Whitejeve vode jako ozdravile, zahvalujem se Bogu za to, da sem po listih zvedel za Vaše res slavno zdravilo. V Momartu 5/5 1978. Helmstädter.

Šolarje

sprejme v stanovanje in oskrbovanje družina, v kteri se govori slovensko, nemško in italijansko. Tudi poduk v francoščini in na glasoviru se podaja v tej rodbini.

Pomladanski cenik

največe, najbolje preskrbljene zaloge narejenih oblek

Ignacija Steiner-ja

v Gorici, v Raštelu št. 292, samo nasproti Glesič-eve sladornice.

Določene cene:

Popolne vol. obleke za dečke gl. 2.05 do 7.40; popolne vol. obleke za gospode gl. 10.20 do 27.60; Vol. saco po najnov. modi gl. 5.55 do 9.45; hlače 3.10 do 9.35; hlače in oprsnik gl. 5.10 do 12.75; površna suknja gl. 8.60 do 22.80; črne salonske suknje iz paruviena gld. 14.55 do 23.75; bonjour gl. 8.50 do 16.90; oprsnik iz piketa gl. 2.55 do 4.70.

Posebnosti: dežni plašči iz kavčuka; spalne suknje za gospode, lovske suknje, paletoti za gospé itd.

Vsako oblačilo se dovrši po najnovejši modi in jako **solidno.**

Tudi naročila po poslani meri se točno oskrbujejo.

Izdavatelj in odgovorni urednik: ANTON FABIJANI. — Tiskar: MAILING v Gorici.